

ДЖЕЙН
ОСТІН

ГОРДІСТЬ
ТА УПЕРЕДЖЕННЯ

Роман

*Переклад з англійської
Ганни ЛЕЛІВ*

Київ
“ЗНАННЯ”

Розділ 1

Усім відома істина: самотній чоловік із добрим статком неодмінно мусить знайти собі дружину.

Хоча про почуття й думки цього чоловіка, коли він уперше з'явиться в якійсь окрузі, можна лише здогадуватися, та всі тамтешні родини так непохитно вірять у цю істину, що вважають його законною власністю тієї чи іншої своєї доньки.

— Шановний містере Беннет, — звернулася дружина до свого чоловіка. — Ви чули, що маєток Незерфілд-парк урешті-решт винайняли?

Містер Беннет відповів, що нічого про це не чув.

— Але це справді так, — відказала вона, — тут тільки-що була місіс Лонг і все мені розповіла.

Містер Беннет і бровою не повів.

— А ви не хочете знати, хто винайняв той маєток? — нетерпляче вигукнула дружина.

— Як ви самі хочете мені це розповісти, то я не проти послухати.

Місіс Беннет не треба було просити двічі.

— Але ж ви, мій любий, мусили про це чути. Місіс Лонг каже, що Незерфілд винайняв заможний молодик із північної Англії, що він приїхав у понеділок екіпажем, запряженим четвіркою коней, щоб оглянути маєток, і той так припав йому до душі, що він одразу про все домовився з містером Моррісом і оселиться ще перед Михайлом, а кілька його слуг прибудуть сюди вже до кінця наступного тижня.

— Як його звать?

— Бінглі.

— Він одружений чи ні?

— Ох! Та певне, що нежонатий! Молодик, та ще й заможний; чотири чи п'ять тисяч за рік. Чудова партія для наших дівчат!

— Он як? А який це має до них стосунок?

— Дорогенький містере Беннет, — відповіла його дружина, — що ж ви такий нетямущий! Ви ж знаєте, що я маю на думці видати котрусь із них заміж.

— То той молодик прибув сюди з таким наміром?

— З наміром! Та ні, звісно ж! Але хтозна, може він закохається в одну з них, тож ви мусите відвідати його негайно по приїзді.

— Не бачу для цього жодного приводу. Можете піти собі з дівчатами, а то й узагалі відправити їх самих, що, мабуть, буде ще ліпше, бо ви такі ж вродливі, як вони, і містер Бінглі може найдужче вподобати саме вас.

— Ви мені лестите, мій любий. Звісно, що колись я пишалася своєю вродою, але тепер навряд чи є такою ж гарною. Коли жінка має п'ятьох дорослих доньок, то їй вже не варто перейматися власною красою.

— Тоді жінка часто й не має вже тієї краси, щоб нею перейматися.

— Утім, дорогенький, ви таки мусите піти й зустрітися з містером Бінглі, коли він прибуде сюди.

— Я не можу цього обіцяти, справді.

— Але ж зважте на своїх доньок. Лишень подумайте, яка б то була вигідна пара для котроїсь із них. Сер Вільям і леді Лукас мають намір піти до нього, і то тільки з цієї причини, бо ви ж знаєте, що вони ніколи не навідуються до новоприбулих. Ви мусите піти, бо інакше ми ніяк не зможемо відвідати його, якщо спершу там не побуваєте ви.

— Ви надміру перебільшуєте, кажу вам. Я гадаю, що містер Бінглі буде дуже радий вас бачити. А я передам через вас листа, в якому запевню його, що висловлюю щире згоду на те, щоб він побрався з будь-котрею з моїх доньок, яка припаде йому до серця; хоча за мою маленьку Ліззі таки варто замовити слівце.

— Я б воліла, щоб ви такого не робили. Ліззі анічим не ліпша за інших, і я певна, що вона далеко не така вродлива,

як Джейн, і зовсім не така добросердечна, як Лідія. Але ви завжди ставите її вище за інших.

— Ніхто з них не вартий особливої похвали, — відповів містер Беннет. — Вони такі ж простодушні й недосвідчені, як і решта дівчат, однак Ліззі спритніша за своїх сестер.

— Містере Беннет, як ви можете так ображати своїх дітей? Вам подобається мене сердити. Ви аніскілечки не шкодуєте моїх бідолашних нервів.

— Ви помиляєтесь, дорогенька. Я глибоко шаную ваші нерви. Вони мої давні приятелі. Ось уже двадцять років я чую, як ви про них згадуєте з такою турботою.

— Ет, ви й гадки не маєте, що мене турбує.

— Маю надію, що ви впораєтесь і побачите на своєму віку ще чимало молодиків з чотирма тисячами на рік, що приїдуть до нашого краю.

— Хай навіть їх двадцять прибуде, що з того, коли ви так і не завітаєте до них.

— Будьте певні, моя люба, що коли їх буде двадцяттеро, я відвідаю їх усіх.

У вдачі містера Беннета наскільки дивно поєднувалися кмітливість, дотепність, стриманість та примхливість, що дружина за двадцять три роки так і не зрозуміла його. Її натуру розгадати було легше. Вона мало що знала й розуміла, до того ж була вередливою. Коли була чимось невдоволена, то одразу списувала все на нерви. Справою її життя було видати доньок заміж, а єдиною втіхою — візити та плітки.

Розділ 2

Містер Беннет одним із перших чекав на містера Бінглі. Він з самого початку мав намір навідатися до нього, але до останнього запевняв дружину, що йому не варто йти; і вона про це дізналася аж увечері після його візиту. Ось як усе вплигло на поверхню: спостерігаючи за тим, як його середу-

ща донька прикрашає капелюшок, містер Беннет звернувся до неї:

— Маю надію, що містерові Бінглі сподобається твій капелюшок, Ліззі.

— Ми ніяк не зможемо дізнатися, що саме до вподоби містерові Бінглі, — обурилась її матір, — бо ж ми його і в очі не побачимо.

— Але ж ви забули, мамо, — відповіла Елізабет, — що ми стрінемось із ним на бенкетах, і що місіс Лонг обіцяла нас із ним познайомити.

— Не думаю, що місіс Лонг дотримає обіцянки. Вона сама має дві небоги. Це самолюбна лицемірка, і я про неї невисокої думки.

— Я теж, — сказав містер Беннет, — і тішуся, що ви не мусите покладатися на її ласку.

Місіс Беннет не подарувала йому своєї відповіді, але не змогла стриматися і взялася картати одну зі своїх доньок:

— Перестань так кашляти, Кітті, заради Бога! Пошкодуй мої нерви. Ти безжально їх шматуєш.

— Кітті кашляє, коли їй заманеться, — зауважив батько, — і все не тоді, коли треба.

— Я не кашляю заради розваги, — сердито відповіла Кітті. — Коли твій наступний бал, Ліззі?

— За два тижні.

— Так, так, — вигукнула її мати, — а місіс Лонг повертається за день до того. Тож вона ніяк не зможе нас із ним познайомити, бо сама ще його не знатиме.

— Тоді, моя дорогенька, ви можете випередити вашу приятельку і познайомити її з містером Бінглі.

— Та ні, містере Беннет, це неможливо, бо ж я сама з ним не знайома; чому ви так зі мною дражнитесь?

— Схиляю голову перед вашою обачністю. Два тижні, звісно ж, замало для знайомства. За той час не дізнаєшся, яка людина насправді. Але якщо ми не спробуємо, то це зробить хтось інший. Та й, зрештою, місіс Лонг і її небоги мусять випробувати свою долю; вона, відповідно, сприйме це як вияв люб'язності. Якщо ви відмовитеся від своїх повноважень, то я візьму їх на себе.

Дівчата здивовано поглянули на батька. А місіс Беннет вигукнула:

— Безглуздя, безглуздя!

— Що б міг значити отой ваш запальний вигук? — поцікавився містер Беннет. — Ви вважаєте, що форми знайомства та їхня вага — то безглуздя? Щодо цього я аж ніяк не можу з вами погодитися. А що ти скажеш, Мері? Ти ж бо молода панночка, схильна до глибоких роздумів, я знаю, ти читаєш відомі книжки і робиш собі з них виписки.

Мері хотіла сказати щось мудре, але не могла придумати, що саме.

— Поки Мері наводить лад серед своїх думок, — повів далі він, — повернімося до містера Бінглі.

— Я вже не можу слухати про містера Бінглі, — роздратовано вигукнула місіс Беннет.

— Мені прикро це чути, але чому ви раніше цього не сказали? Якби я знав про це сьогодні вранці, то б нізащо не завітав до нього. Як шкода, але раз я вже побував у нього в гостях, то знайомства з ним уникнути тепер не вдасться.

Як він і розраховував, його дружина й доньки не могли прийти до тям від подиву; місіс Беннет, мабуть, найдужче з усіх; але коли перша хвиля зачудування спала, вона взялася запевняти, що весь цей час лише на це і сподівалася.

— Як це мило з вашого боку, любий містере Беннет! Але ж я знала, що таки переконаю вас. Я була певна, що ви надто міцно любите своїх дівчат, щоб знехтувати таким знайомством. Я страшенно задоволена! Ото ви з нас пожартували — пішли туди сьогодні вранці, а нам анічирк!

— Тепер, Кітті, можеш кашляти, скільки забажаєш, — сказав містер Беннет і вийшов з кімнати, втомлений захопленими вигуками своєї дружини.

— Який у вас чудовий батько, дівчата! — сказала місіс Беннет, коли двері зачинилися. — Не знаю, як ми з вами колись віддячимо йому за доброту. У нашому віці, скажу я вам, не так приємно щодня з кимось знайомитися, але заради вас ми готові на все. Лідіє, моя мила, хоча ти й справді наймолодша, наважусь сказати, що на наступному балу містер Бінглі танцюватиме з тобою.

— Ет, — рішуче відказала Лідія, — я не боюсь, бо хоч я і наймолодша, проте найвища серед своїх сестер.

Решта вечора проминула в здогадках про те, коли ж містер Бінглі відвідає їхній маєток, і в роздумах, коли варто запросити його на обід.

Розділ 3

Хоч як місіс Беннет, заручившись допомогою своїх п'ятьох доньок, старалася розпитати свого чоловіка, їй не вдалося витягнути з нього ніякої путящої розповіді про містера Бінглі. Вони накинулися на нього зусібч — ставили відверті запитання, робили неймовірні припущення, висловлювали стримані здогади, але містер Беннет майстерно від них вивертався, і, врешті-решт, їм довелося задовольнитися чутками з вуст їхньої сусідки, леді Лукас. Вона була про містера Бінглі якнайвищої думки. Сер Вільям ним захоплений. Доволі молодий, чарівної вроди, напрочуд приємний і, до того всього, буде з великим товариством на наступному балу. Як чудово! Той, хто любить танці, робить крок назустріч коханню — і в їхніх душах зажеврила надія завоювати серце містера Бінглі.

— Якби одна з моїх доньок щасливо зажила в Незерфілді, — сказала місіс Беннет своєму чоловіку, — а інші побралися так само вдало, мені б уже більше нічого не треба було.

За кілька днів містер Бінглі навідав містера Беннета, просидівши з ним десять хвилин у його бібліотеці. Він сподівався, що йому дозволять побачити молодих панночок, про чію вроду він уже наслухався, але побачив тільки їхнього батька. Панночкам пощастило більше, бо вони мали нагоду підглядіти з горішнього вікна, що він був убраний у сине пальто і приїхав верхи на чорному коні.

Незабаром гостю надіслали запрошення на обід, а місіс Беннет уже вирішила, які страви вона, гостинна господиня

ня, поставить на стіл, аж раптом прийшла відповідь, що перекреслила всі їхні плани. Містер Бінглі мусив наступного дня бути в місті й, відповідно, не міг сподобитися честі прийняти їхнє запрошення, і таке інше. Місіс Беннет була глибоко збентежена. Вона й гадки не мала, що б то могла бути за справа, яку містер Бінглі мав у місті за якихось кілька днів після переїзду до Гертфордширу. Її почали гризти сумніви, що він завжди так метатиметься туди-сюди і не оселиться в Незерфілді на постійно, як то мало б бути. Леді Лукас трохи заспокоїла місіс Беннет, запевнивши її, що містер Бінглі поїхав до Лондона, щоб зібрати велике товариство на бал, а незабаром розійшлися чутки про те, що він привезе з собою дванадцятро панночок і семеро джентльменів. Дівчата засмутились, почувши, що панночок аж так багато, але напередодні балу трохи розвеселилися, бо почали говорити, начебто він привіз із Лондона тільки шістьох: п'ятьох своїх сестер і кузину. А коли вся компанія зайшла до бенкетної зали, їх виявилось всіх разом п'ятеро — містер Бінглі, його дві сестри, чоловік найстаршої з них і ще один парубок.

Містер Бінглі був гарний і повадився як справжній джентльмен, мав приємну зовнішність і просту, невимушену манеру поведінки. Його сестри були вродливими жінками, справдешніми чепурунками. Чоловік його сестри, містер Герст, лишень вдавав із себе пана, а от приятель містера Бінглі — містер Дарсі — за якусь хвилю привернув увагу всього залу своєю стрункою високою постаттю, вродою і благородним виразом обличчя; за п'ять хвилин після його появи залом розійшлися чутки, що він, мовляв, має десять тисяч на рік. Пани дійшли згоди, що містер Дарсі статний чоловік, пані визнали, що він значно вродливіший за містера Бінглі, і половину вечора на містера Дарсі поглядали з великим захопленням, аж поки його поведінка не поклатала край його добрій славі: він тримався гордо, звисока споглядав на своє товариство, був усім незадоволений; і навіть чималий маєток у Дербіширі ніяк не зміг зарадити тому, що містер Дарсі виявився відразливою, неприємною особою, недостойною порівняння зі своїм другом.